

La Federació de Joves Cristians de Catalunya va ésser un moviment de formació de joves, cristians i catalans, actiu al país des del 1931 fins al juliol de 1936, quan l'esclat anarquista suprimí de socarrel tots els llocs de culte, les comunitats religioses, els centres de formació i les organitzacions catòliques, i, a més, perseguí els sacerdots i les persones vinculades al catolicisme, arribant fins i tot a l'assassinat.

Francesc Masriera i Ballescà analitza tot seguit la gènesi i l'activitat dels fejecistes mataronins.

UNA APROXIMACIÓ A LA FEDERACIÓ DE JOVES CRISTIANS DE CATALUNYA A MATARÓ (1931-1936)

QUÈ VA SER LA FEDERACIÓ DE JOVES CRISTIANS

El gener de 1931, el Dr. Albert Bonet va fundar la Federació de Joves Cristians de Catalunya (FJCC), després d'haver visitat diversos països d'Europa, on les formacions catòliques de joves, molt ben organitzades, desenvolupaven una activa i engrescadora participació social des de la militància catòlica. El Dr. Bonet, fundava la Federació de Joves Cristians de Catalunya de cara als joves cristians per ser presents en la vida d'aquella nova i incerta etapa.

El 6 de març, el *Pensament Marià*, bisetmanari mataroní d'orientació catòlica, anuncia una conferència del Dr. Albert Bonet al Foment Mataroní, sobre «*Orientació que hem de donar a la joventut? Aprenem de les grans organitzacions catòliques estrangeres*» i que concretava amb «*Panorames de Joventut*»¹. La conferència, que s'havia de celebrar el diumenge dia 8, va ser ajornada per malaltia del conferenciant. De totes maneres, l'esperit fejecista s'estava conformant en molts pobles i ciutats de Catalunya. Mataró no en va ser l'excepció i el bisetmanari *Pensament Marià* no va tardar gaire a fer-se'n ressò amb atenció i el 14 de juliol hi dedica l'editorial, un dels paràgrafs de la qual exposa clarament l'esperit que pretén la FJC: «Avui pot dir-se que aquesta Federació és un fet. Secretariat constituït, reglament aprovat per les autoritats eclesiàstica i civil, ponències de joves que treballen

ardidament, i un estol de «sacerdots amics dels joves» que prepara la tasca per les orientacions a prendre segons les exigències dels temps moderns. Hem de dir que aquests capellans són sortits de les fileres de les novelles promocions»². Sembla, doncs, que hi havia volutat d'un salt generacional.

L'11 d'agost, el bisetmanari inicia una secció dedicada a la Federació amb un article titulat «*El nostre Propòsit*». Joan B. Layret és qui signa i hi fa una exposició del què pretén la Federació, que voldria d'un abast potent i fort «...susceptible d'influir notablement amb les seves orientacions en els futurs destins de la pàtria»³. Més endavant, el 25 de setembre, s'informa de l'interès dels joves del Círcol Catòlic d'Obrers, que organitzen una conferència sobre «Obligacions de la joventut d'avui dia. La Federació de Joves cristians». I el Grup Joventut convocava un concurs de cartells amb una molt bona participació: Jaume de Torres, Joan Esquerra, Josep Brullet, Emili Pineda, Josep M. Esquerra, Joaquim Viladevall, Josep M. Cruzate, Miquel Brullet, Joan Vallmajor, Lluís Quadrada, J. Domènech, Marià Ribas, Josep M. Soler, Joaquim Regàs, Antoni Pineda...⁴.

El diumenge 15 de novembre de 1931, definitivament el Dr. Albert Bonet donà la conferència a Mataró, on presentà el llibre *Un viatge de cara als joves*, un recull d'articles que havia escrit al diari catòlic *El Matí*. El Foment Mataroní s'omplí de joves expectants de les paraules

del conferenciant fundador de la Federació. Què havia motivat els joves a fer acte de presència amb tanta afluència? Situem el moment i la ciutat en el context d'un temps canviant i delicat, en la necessitat de posicionar-se cristianament i en l'àmplia percepció que s'obria una època de moltes fluctuacions i dificultats socials i polítiques. La proclamació de la República l'abril de 1931 comportava un canvi d'estructures, algunes de les quals eren seculars a l'Estat espanyol.

Va obrir l'acte Francesc Cruzate, president del grup organitzador de l'acte. El Secretari General, senyor Ruiz-Hébrad, convidà a afiliar-se a la FJC i el senyor Fèlix Millet i Maristany, president, féu una avaluació de la disposició ètica i generosa del militant. Finalment, el Dr. Albert Bonet posà l'èmfasi en l'ideal d'obertura del jove fejecista: «...Cercle d'estudis i reunió mensual obligatòria. Res més. No s'exigeix res més. Que els joves volen anar a missa o a combregar? Que hi vagin. Que no ho volen fer? Que no ho facin. Se'ls exigeix només bona conducta. El sentiment religiós del jove volem que sigui espontani...» i també «Havem pensat de seguida amb la cultura física, amb l'esport i la gimnàstica. No heu llegit mai dels cèlebres sòkols txecoslovacs? Doncs nosaltres farem uns sòkols catalans ...»⁵. El Dr. Albert Bonet feia una especial remarca a les reunions «Cercle d'estudis», on els fejecistes es reunien en petits grups una vegada al mes. Els cercles d'estudis eren una de les eines formatives que el Dr. Albert Bonet havia manllevat de les orientacions del fundador de la Joventut Obrera Cristiana de Bèlgica, el canonge, després cardenal, Josep Cardijn, amb el qual tenia una molt bona relació. Com veiem, el Dr. Albert Bonet aportava un programa d'organització els fonaments del qual eren extrets dels moviments juvenils europeus (Sòkols txecoslovacs / Joventut Obrera Cristiana belga) adaptats a un cristianisme avançat. Una moral basada en el compromís personal, d'arrel burgesa, assentat en la preocupació cívica i social, d'anàlisi sobre els drets de les persones,

Carnet del grup Joventut de Joan Esquerra i Tuñí.
Fons Joan Esquerra i Tuñí.

Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró. (MASMM).

refús dels excessos del liberalisme i defensa del corporativisme tot bescantant el marxisme, considerat-lo una utopia malsana. En definitiva, defensava la Doctrina Social Catòlica originada per les encíclicues *Rerum Novarum* (1899) de Lleó XIII, i *Quadragesimo anno* (1931) i *Casti Connubii* (1932) de Pius XI, aquesta darrera dedicada a la dignitat del matrimoni.⁶

A Mataró les dues parròquies, Santa Maria i Sant Josep, comptaven amb els respectius centres d'esbarjo i formació. El Foment Mataroní i el Círcol Catòlic d'Obrers vetllaven per la promoció d'una pietat juvenil que s'alternava amb la convivència i la incidència en la vida col·lectiva des de la defensa de l'ideal cristià. La vinguda del Dr. Albert Bonet a Mataró, va despertar l'entusiasme dels joves que freqüentaven els centres parroquials del Círcol Catòlic d'Obrers i el Foment Mataroní, molts dels quals decidiren formar part d'un moviment tan engrescador: la Federació de Joves Cristians de Catalunya. A Mataró es constituïren quatre grups: Renaixement, al Círcol Catòlic d'Obrers, Joventut al Foment Mataroní, Lleó XIII, format per estudiants universitaris que es reunien al carrer d'en Pujol, i Fides Intrèpida, del col·legi dels Pares Escolapis.

La FJC va ser un moviment cristià d'una catalanitat molt posada en la tradició religiosa autòctona i reforçat a semblança dels moviments de les joventuts catòliques europees. Un catalanisme d'arrel cristiana que arrencava «*Amb Balmes i Torras i Bages, passant pels eclesiàstics de Vic, Jaume Collell, Verdaguer i Callís i Verdaguer i altres, i continuant per Carles Cardó ...*».⁷ La tipologia general era de joves provinents de famílies petit burgeses, menestrals i obreres, que feien de la pràctica cristiana un model de vida, interessats pels problemes socials, el coneixement, les arts i la cultura física. Prioritzava la moral de grup, la fe i l'esperit religiós, posant èmfasi en l'ideal i l'organització. La Federació volia

arribar en plenitud a una educació integral, «federació endins», la pietat i la formació religiosa, i «federació enfora», el compromís temporal des de la fe cristiana. Els grups eren portats pels mateixos joves i el consiliari hi tenia un paper d'observador. L'esport i l'esbarjo eren tan consubstancials en la formació com els cercles d'estudis, les disciplines litúrgiques i l'aprofundiment de l'Evangelí. Una organització de base comarcal molt entroncada amb la realitat del nou país que s'anava bastint -s'estava elaborant la divisió comarcal de Catalunya per a la seva aprovació, l'any 1932-, cosa que no era ben vista per un sector de l'Església que considerava la Federació «massa catalana».

L'historiador Josep Benet en les seves memòries evidencia la poca disponibilitat de la jerarquia de la diòcesi de Barcelona envers la Federació. «Un altre problema que calia resoldre era el de les relacions entre FJC -organització amb uns 18000 militants, que no depenia de la jerarquia eclesiàstica- i la Joventut d'Acció Catòlica -amb uns centenars de joves, només, que era l'organització juvenil que depenia directament dels bisbes.»⁸ De fet, FJC va néixer envoltada de suspicàcia per part d'uns i d'altres. La seva catalanitat provocava recels entre les jerarquies de l'Església espanyola, i els àcrates els titllaven de «feixistes», per analogia fonètica amb feijocistes. Un paràgraf de l'Himne de la Federació de Joves Cristians manifesta («Som catalans i cristians, que és com dir herois dues vegades»⁹, premonitori d'un futur incòmode. Considerats com a enemics de la Revolució per uns i ja en ple franquisme apartats per catalanistes. De fet, el sentiment catalanista entrava en l'essència de la Federació

El *Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers*, del gener-febrer de 1932, anuncia la composició de la Junta directiva del grup Renaixement. President Josep Montells, Rafael Berga com a Vice-president, Marian Ferrer com a tresorer, i Cosme Pujades com a secretari, a més dels vocals de les respectives seccions del Círcol. I especifica que «Passades les fortes fredors de l'actual hivern, es reprendran les activitats dels Cercles d'Estudis del novell grup Renaixement. El de qüestions socials tindrà lloc cada dilluns, començant el dia 1 de febrer, i el d'apologètica el dimarts». També informa que s'hi discutirà sobre: «...*Laïcisme d'Estat*», tema per cert ben interessant i de gran interès en el nostre país.¹⁰

El dissabte 22 i diumenge 23 de maig de 1932, al Seminari Conciliar de Barcelona, hi ha el Primer Parlament Feijocista. amb la participació de vuitanta-

set delegats. Els que representen els quatre grups establerts a Mataró són grup Lleó XIII, Carles Clavell; grup Fides Intrèpida, Marià Ribas; grup Joventut, Josep M. Soler i grup Renaixement, J. Albert. Pel maig *Pensament Marià* publica la constitució de la junta del grup Fides Intrèpida.¹¹

La consolidació dels grups mataronins de la Federació, més endavant constituïts en una unió local, durant el primer semestre de 1932, és ben palesa, amb una notable activitat. El mes d'octubre es fa una acampada general a El Far conjuntament amb els Minyons de Muntanya, encapçalats per mossèn Antoni Batlle, i es dona com a notícia la formació d'un grup d'avantguardistes, adolescents de deu a catorze anys.

Més endavant es fa referència al Decàleg Feijocista, setembre 1933. «La FJC no ha estat pas creada per ésser una associació pietosa exclusivament, com tampoc esportiva, professional i encara menys política; la FJC està per damunt d'això, ella és una escola integral de formació cristiana i per aixecar el to col·lectiu de la vida, com diu el decàleg, i des del nivell en que avui estem col·locats no es pot obrar d'altra manera».

Sentir-se atret per la FJC comportava compromís social i una particular aposta cívica redemptora, amb el convenciment de l'empenta moral de la doctrina cristiana a partir de les realitats més actuals. Una joventut inserida en la defensa de la fe i la pàtria catalana. Signe i sentiment que es fa patent en cadascuna de les formacions mataronines. Ja el 14 de novembre de 1931, al *Pensament Marià*, bisetmanari d'acció catòlica editat per les Congregacions Marianes, s'havia manifestat aquesta disposició en un suplement dedicat exclusivament a la Federació de Joves Cristians.¹² L'editorial del suplement ens situa d'una manera clara d'on ve, i què pretén, la nova formació i l'espai que vol cobrir. El primer paràgraf ja és ben explícit «A l'aparèixer la primavera passada els articles del Dr. Bonet en les planes de *El Matí* donant a conèixer les grans organitzacions de joventut d'alguns països d'Europa, hom albira un nou horitzó, que malgrat ésser conegut per una selecció, era encara amagat a una bona part d'aquells que tenien al seu càrrec la cura de la joventut. Però, si bé era desconegut en el detall també és ben cert que era fortament desitjat per tothom.» Segueix el suplement amb col·laboracions de joves mataronins en un ampli ventall programàtic. Hi trobem Francesc Cruzate, «Mot de convit», Jaume Font i Bigay, «Solidaritat social»; Miquel Brullet, «L'A.C. i la F.J.C.», Josep M. Soler i Vilà, «Esport-Cultura Física».; Joan B. Layret,

«Els Cercles d'Estudis», C. Mas «La formació moral», J. Bonet, prevere, «Al marge de la J.A.C.», A.G., prevere, «La J.E.C.», Francesc X. Pasqués, prevere. «La J.O.C.», R. Roqué, «J.U.C.»

LA FEDERACIÓ DES DEL SETMANARI «FLAMA»

El 4 de desembre de 1931 es va començar a publicar a Barcelona el setmanari *Flama*, òrgan general de la Federació, que al primer número encapçala una crida adreçada «Als Joves Cristians de Catalunya», que acull el pensament de tots els fejecistes escampats arreu del país. Era una publicació impresa de gran format (31x42 cm.), molt acurada, amb treballs sobre temes del país i internacionals, biografies i estudis des de l'òptica humanista i cristiana, articles de divulgació i formació religiosa, art, cultura, esport, cinema i teatre. En la secció de divulgació de les activitats arreu de les comarques, anomenada «Actuació de la FJC», hi ha constància del moviment dels grups escampats pels pobles i ciutats de Catalunya. Mataró hi és present mitjançant els quatre grups que ja s'han esmentat. Una informació representativa i diversa. El 29 de gener de 1932 es fa ressò de la constitució del grup Joventut, dins el Foment Mataroní amb més de seixanta inscrits i amb els noms de la primera junta. President, Andreu Graupera i Planas; vice-president, Joan Comas i Pujol; secretari, Joan Layret i Pons; vice-secretari, Josep M. Soler i Vilà; tresorer, Miquel Esquerra i Tunyí; vice-tresorer, Josep Riera i Mora, i vocals, Joaquim Regàs i Artigas, Lluís Quadrada i Gallifa, i Pere Pagès i Masoller.

El dimecres 18 de maig de 1932, s'anuncia al *Pensament Marià* la formació del grup Fides Intrèpida, amb seixanta afiliats. La junta queda formada pel Dr. Ramon Vilardell, president i els representants de les seccions, cultura física, Josep Maria Font (vice-president); gimnàstica, Josep Majó; excursionisme, Miquel Bartomeu; esport, Josep Recoder i Esquerra; cultura artística, Marià Ribas; cultura intel·lectual,

moral i social, Josep Roura, a més del tresorer, Modest Tendero; del comptador, Lluís Mas; del vice-secretari, Lluís Ferrer. El consiliari del grup és el pare Honorat Aumallé i el sub-consiliari per a les seccions de cultura física i artística és el pare Eusebi Millán, tots dos escolapis.¹³

Els consiliaris cuidaven del consell religiós, i de l'orientació cristiana dels joves, però amb poca incidència, en l'activitat general, més associativa, ja que en aquests punts tots els grups gaudien d'una bona autonomia. Com ja s'ha esmentat, el pare Honorat Aumallé era el consiliari de Fides Intrèpida. El Dr. Josep de Plandolit, ho era del grup Renaixement, el Dr. Francesc Xavier Pasqués, del grup Lleó XIII, i Mn. Joan Domènech del grup Joventut.

Flama informa el 5 de febrer de 1932, que el grup Lleó XIII, «compta ja amb una quarantena de joves» i dona compte de les activitats excursionistes i teatrals. El 15 d'abril en l'apartat de divulgació de les activitats dels grups a pobles i comarques, s'hi insereix una fotografia amb catorze joves calçant esquís, indicant que són «Socis del Grup Lleó XIII de Mataró a punt d'esquiar a Sta. Fe del Montseny».¹⁴ L'esport responia perfectament a la formació del jove per a la recerca de l'equilibri físic i l'espiritual, una activitat imprescindible i necessària; es programaven sortides, acampades i concursos atlètics, i actuava, a més, d'element cohesionador per ser analitzat pels mateixos fejecistes. El grup Joventut va organitzar un cicle de conferències sobre temes religiosos, socials, artístics, patriòtics i esportius; el 28 de febrer de 1933 l'esportman fejecista del grup Joventut, en Josep M. Soler i Vilà, parlà de «L'esport eficaç col·laborador de la formació integral del jove cristià».

Socis del grup Lleó XIII de Mataró a punt per esquiar a Santa Fe del Montseny. *Flama*, 5 febrer 1932.

En aquestes dates es constitueix la Unió local de Mataró, formada pels grups Renaixement, Joventut i Lleó XIII, base per a constituir la subfederació Diocesana del Maresme que responia a la voluntat d'una àmplia participació organitzada, i depenia del Consell Federal, el màxim òrgan directiu. Una nota apareguda el 21 d'abril de 1933, anuncia la formació d'un grup a Sant Vicenç de Llavanes¹⁵, uns altres a Caldes d'Estrac, al Masnou i a Dosrius. I en aquesta mateixa nota s'informa que el grup Lleó XIII compta amb seixanta-tres socis.

Cada grup organitzava les activitats segons les seves capacitats i disponibilitats; sempre tenint en compte, però, la orientació i finalitat catòlica de la federació, on l'organització territorial en comarques era una realitat en el seu organigrama. El diumenge 18 de juny es reuniren a Premià de Mar els delegats de la comarca i s'elegí el Consell Comarcal: President, Xavier Clavell; Secretari, J. Coll; Tresorer, J. Solà; Delegat a la J.A.C., J. Abril; encarregat d'enquestes i estadístiques, J. Salamero. En la mateixa reunió s'acordà la celebració del primer Aplec Comarcal del Maresme, a Dosrius.

L'Aplec es va fer el 6 d'agost amb una programació densa que alterna litúrgia, míting i actes d'esbarjo. Al míting Fejocista s'anuncien parlaments de Xavier Clavell, de Mataró i del Consell Comarcal; Jaume Costa, de Badalona; Salvador Casasses, Ferran M. Ruiz i Fèlix Millet, del Consell Federal.

Unes notes al peu ens informen:

«-Tots els actes, menys el primer i darrer, es celebraran en el lloc conegut per Els plàtans d'en Mauri. Des del dissabte hi haurà un campament de l'Agrupació Excursionista de la FJC de C.

-Per dinar hi ha l'esplèndida Font del Sot; els que vulguin podran anar a la Fonda del poble. Preu, 4 pessetes.

-A l'estació de Mataró hi hauran autos per anar a Dosrius a les nou, a les onze, a la una i a les quatre.

-Per més detalls, dirigiu-vos al grup Lleó XIII de Mataró (Pujol, 7) o directament al senyor Ecònom de Dosrius.»¹⁶

De la marxa de l'aplec, se'n fa ressò el setmanari *Flama*, que especifica la participació dels grups gimnàstics mataronins Lleó XIII i Renaixement amb una magnífica exhibició, just abans del míting anunciat.

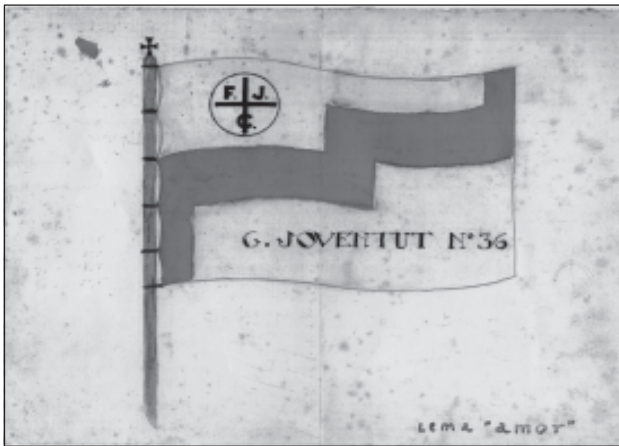
Fe, Pàtria i Justícia social, resumeixen plenament l'ideari de la FJC. I els Cercles d'Estudis

són el marc on es presenten i discuteixen els temes pels mateixos fejocistes, en format de ponències. El grup Fides Intrèpida inicia, l'any 1933, un cicle dedicat a l'estudi del socialisme, amb el següent programa: 1r.- El socialisme francès fins a la revolució francesa de 1848. 2n.- El socialisme alemany fins a la mateixa data. 3r.- Estudi del socialisme modern en tots els seus aspectes; amb un afegit final que tractava del Comunisme «*contrari a la via social cristiana*». La qüestió social, segons FJC, es troba sotmesa entre dos corrents antagònics que laminen les relacions humanes i l'esperit, «a l'individualisme propagat per la Revolució Francesa, s'hi ha oposat un col·lectivisme marxista tan fracassat com l'altre...» i es reivindica el corporativisme «Lleó XIII fa quaranta anys, i més tard, l'actual Pius XI han indicat la conveniència de l'organització per professions que integren el corporativisme; i Dollfus, l'home de caràcter, colós de l'esperit, precisament pretén salvar la seva estimada Àustria, de les urpes «nazistes» a base del sistema corporativista...»¹⁷

Quant a celebracions patriòtiques, és notòria i significativa la participació dels grups Lleó XIII i Joventut en la commemoració el centenari de la publicació de l'*Oda a la Pàtria* de Bonaventura Carles Aribau, inici de la Renaixença catalana, amb l'encesa de fogueres a mitjanit arreu de Catalunya. El dissabte 8 d'abril de 1933, unes quantes entitats mataronines, nou, hi participaren. El grup Lleó XIII ho féu dalt del Montcabrer i la Secció excursionista del grup Joventut a la muntanya de Céllecs.¹⁸

El grup Renaixement, la tardor de 1933, passa a anomenar-se grup Sant Jordi i el grup Joventut commemora la benedicció de la bandera, amb una missa de comunió general, actes esportius, una conferència de Francesc Regàs «Pelegrinatge a Roma», un cercle d'estudis extraordinari sobre el tema «Corporativisme» i una altra conferència de Joan B. Layret sobre «Commemoració del Centenari de la Renaixença». El disseny de la bandera del grup -una combinació de dos treballs- va ser el resultat del concurs que guanyaren Joaquim Ximenes i Josep M. Esquerra.

Avui ens estranya la dedicació i especial insistència del fet de la confecció d'una bandera pròpia com una fita important. Als anys trenta del segle passat era del tot comprensible, imperava una estètica pseudomarcial, hi havia una disposició estesa per manifestar la consolidació dels grups sota l'estendard que els representava de forma visual. Cada grup confecciona la seva bandera, el grup Lleó XIII ho fa saber a les acaballes del 1933 i la bandera és beneïda el 25 de febrer de 1934 a

Un dels projectes de bandera presentat a concurs.

Fons Joan Esquerri i Tuñí

Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró. (MASMM).

la capella dels Dolors de la basílica de Santa Maria, així com la del grup Sant Jordi és beneïda a la parròquia de Sant Josep. L'acte de propaganda a la Sala Cabanyes, organitzat per la unió local de la FJC, en aquell moment, va ser suspès per ordre municipal.

Del 3 a l'11 d'octubre de 1933 s'organitza un pelegrinatge a Roma amb motiu de l'Any Sant, presidit pel cardenal de Tarragona Francesc de P. Vidal i Barraquer. La FJC forma una comissió i fa una gran campanya de captació de pelegrins. La subfederació del Maresme organitza el sorteig d'un

viatge a Roma. El grup Joventut s'hi inscriu amb dos representants, Francesc Regàs i Francesc Prat i el grup Lleó XIII hi va participar amb una bona representació, segons s'explica en unes notes al setmanari *Flama*. De retorn a Mataró, Francesc Regàs, el 23 d'octubre, dona una conferència «Amb l'ajuda de magnífiques projeccions...» i es fa saber que «...la bandera... que aquests dies victoriosos i triomfants ha voleiat pels carrers de Roma.»¹⁹ i que en la reunió corresponent al mes d'octubre, el grup Lleó XIII «...donarà detalls del Pelegrinatge fejecista a Roma».²⁰

UNA ORGANITZACIÓ PRESENT A TOT EL TERRITORI CATALÀ

La FJC estava consolidada i escampada arreu de Catalunya. A la comarca del Maresme tenim referència a Mataró dels grups núm. 36, Joventut, núm. 41, Lleó XIII, núm. 42, Renaixement/Sant Jordi, i núm. 93, Fides Intrèpida; a Calella del grup núm. 59, Montserrat; a Sant Vicenç de Montalt del grup núm. 149, Montalt; a Caldes d'Estrac del grup núm. 152, Sol Ixent; al Masnou del grup núm. 159, Mar Blava; a Dosrius del grup núm. 168, Dosrius; a Premià de Mar del grup núm. 197, Maresme; a Arenys de Mar del grup núm. 171, Joan Pruna; a Teià del grup núm. 174, Resplendor; a Alella del grup núm. 130, Calassanç; a Vilassar de Dalt del grup núm. 181, Sant Genís; a Vilassar de Mar del grup núm. 206, Ramon Llull; a Tordera del grup núm. 265, Ressorgiment. Les poblacions del Maresme nord o Alt Maresme d'Arenys a Tordera, formen part de la direcció del Secretariat Diocesà de Girona, segons la divisió eclesiàstica.

Catalunya i les tradicions hi tenen pes, la subfederació del Maresme acorda, el 15 de desembre de 1933, de fomentar en tots els pobles la tradició dels pessebres. En art, la Federació abonava les concepcions clàssiques noucentistes, cosa que és ben palesa, per exemple, en la portada del suplement del bisetmanari *Pensament Marià* dedicat a la Federació de Joves Cristians. L'acampada, les lletres FJC sorgides del foc de camp, el jove excursionista saludant l'ideal; dibuix al·legòric, d'un esquematisme cívic i ordenat, cada cosa al seu lloc, interpretant un tot.

Bandera del grup Lleó XIII, beneïda el 25 de febrer de 1934, apadrinada per Josep M. Font i Mercè Plana i Bransuela.

Fotografia feta davant del Portal Xic.

MASMM. Arxiu d'Imatges.

Capçalera del suplement de bisetmanari *Pensament Marià* dedicat a la Federació de Joves Cristians de Catalunya.

i Vilà escriuen al setmanari *Flama*. Albert Mayol sobre «El castell de Burriac o de Sant Vicenç», el 23 de febrer.²¹ El 13 de desembre de 1935, Josep M. Soler hi fa articles sobre l'esport. Xavier Clavell i Borràs, vocal del Consell Federal de la Federació de Joves Cristians, va ser un mataroní que va fer estada universitària a Freiburg i des d'allí enviava col·laboracions al setmanari *Flama* i al *Diari de Mataró*. Un article clarivident publicat a *Flama* i citat als *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* intitulat «S'acosta una nova guerra?» Tracta de l'ambient que ell veu i viu, d'una joventut alemanya abocada a l'esclat d'un nou conflicte bèl·lic, uniformada i militaritzada en un país que se sent humiliat després de la Primera Guerra Mundial (1914-1917).²²

El diumenge 11 de febrer de 1934, a dos quarts de dotze, a la Sala Cabanyes, el Dr. Pere Tarrés i Claret, metge i figura emblemàtica de FJC, dóna una conferència sobre «La castedat en el jove és possible?» per invocar la contenció com a fet fonamental en la formació dels joves. Pere Tarrés i Claret, futur sacerdot, escrivia uns articles al setmanari *Flama* que intitulava «Glossa», els quals pel seu contingut espiritual i moral tenien una notable repercussió. Natural de Manresa, d'infant havia residit uns anys a Mataró, el seu pare treballava en una fàbrica del Camí Ral com a manyà muntador de telers. «D'aquests anys de l'estada de la família Tarrés-Claret a Mataró, poques notícies en tenim, fora que hi ha constància que el noi Pere va anar a col·legi als Escolapis d'aquesta ciutat i que en l'església de Santa Anna,

de les Escoles Pies, el dia 1 de maig de 1913 va fer la Primera Comunió».²³ Ja gran, Pere Tarrés tenia

Xavier Clavell. Vocal del Consell Federal de la FJC. *Flama*, 1r. Congrés de la Federació de Joves Cristians, 11 de maig de 1934, p. 16.

En l'organigrama de la Federació, l'organització comarcal responia a la necessitat d'inserir-se a la nova realitat de divisió territorial i també a la voluntat de facilitar la intercomunicació dels grups. El 31 de desembre de 1933, el Consell Comarcal del Maresme celebrà en el Noviciat dels Germans de la Doctrina Cristiana de Premià de Mar, un recés espiritual i una assemblea del Maresme per tractar l'organització comarcal. Es parlà dels punts següents: 1) Creació del Secretariat Comarcal; 2) Diades trimestrals; 3) Tanda d'Exercicis Espirituals; 4) Fitxer de tots els militants; 5) Formació d'un equip de propagandistes; 6) Inspecció de grups; 7) Possibilitats d'organitzar nous grups; 8) Biblioteca circulant comarcal. Les inscripcions s'havien d'enviar al Secretariat General (a nom del Consell Comarcal del Maresme) o directament a Xavier Clavell. La Riera, núm. 32, de Mataró.

Una nota al setmanari *Flama* del 25 de gener de 1934 dóna constància del nombre de socis de cada grup mataroní. Joventut tenia 80 socis, Lleó XIII 80 socis, Sant Jordi 35 socis.

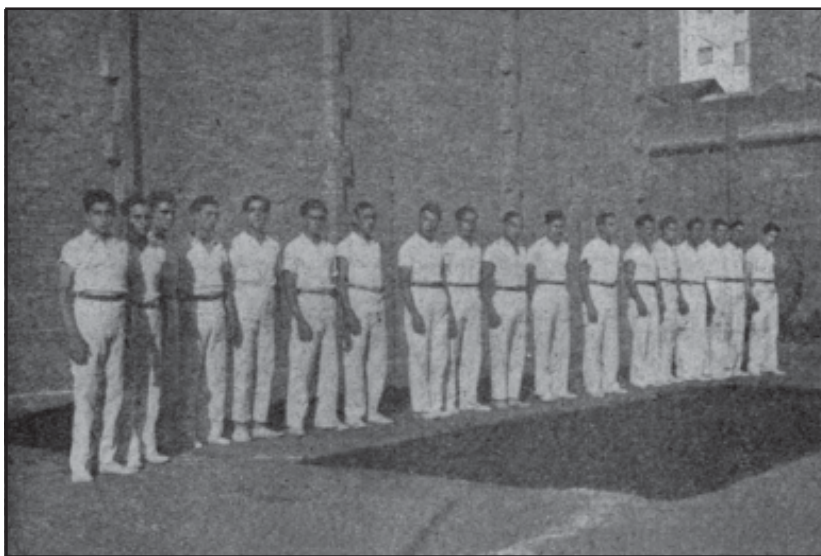
L'any 1934, els grups de la Federació de Joves Cristians a Mataró, desenvolupaven una acció consistent i notòria, que traspassava el marc local. Xavier Clavell i Borràs és vocal del Consell Federal, ell i també Albert Mayol i Roca i Josep M. Soler

una molt bona relació amb els fejecistes mataronins i sovint compartien tarima en les campanyes de divulgació dels postulats de la Federació. Tomàs Boixet m'ha explicat que el seu germà Joaquim presidia el Grup Renaixement i li feia costat. Pere Tarrés era home bondadós, i als seus amics els confiava, que si podia, el diumenge el dedicava a la seva mare, que era molt gran.

Els dies 22 i 23 d'abril de 1934, cent cinquanta fejecistes mataronins van assistir al Teatre Circ Olympia de Barcelona en el I Congrés General de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Un acte d'afirmació i defensa, i d'autoreflexió de la situació entre l'Església i la República. Hi participaren deu mil joves representant grups d'arreu de Catalunya²⁴ en unes jornades completíssimes d'actes religiosos (missa a la Catedral i a Santa Maria del Mar), actes esportius, socials i multitudinària concentració a l'Olympia per seguir els parlaments dels principals dirigents. Cada grup s'hi presentà amb la bandera pròpia com havia proclamat Ferran M. Ruiz Hebrard, vice-president, del Consell Federal i cap de propaganda.

Assemblees, aplecs, cercles d'estudis, excursionisme, esport... són activitats compensatòries encaminades a un cristianisme idealista integrador. L'orientació vers la pràctica religiosa intensa és el nus principal per a la missió moralitzadora dels joves militants. I aquest esperit d'una fe exemplar i determinant, superadora de les fronteres partidistes, troba un primer toc d'atenció amb la revolta del 6 d'octubre de 1934. La proclamació d'un Estat català pel president Companys alterà els carrers i desfermà actuacions iconoclastes preocupants. A Mataró, l'intent d'incendiar la basílica de Santa Maria per un grup anarquista va ser neutralitzat. Tanmateix, però, els esdeveniments revoltosos començaren a erosionar les raons per no participar en el joc polític dels joves fejecistes. Escriu Esteve Albert i Corb «Vàrem agafar un fusell cadascú, Bachs, Gironès, Layret, jo i un parell més que no recordo»²⁵ per defensar l'església. Aquests joves defensors de la basílica de Santa Maria, amb fusell, eren fejecistes, alguns de la Congregació Mariana i alhora militaven en l'organització nacionalista radical Nosaltres Sols!, que es confessava també apolítica.

El panorama polític català va patir una forta sotragada, empresonat el govern de la Generalitat i derogat l'Estatut. Dins aquesta situació excepcional, en els grups mataronins de la FJC prossegueixen les activitats (reunions, recessos, excursions...) d'una manera regular. El grup Sant Jordi, els dies 8 i 9 de desembre de 1934 programa una Primera Diada Esportiva. En una publicació editada en ciclostil s'anuncia que la Secció Avantguardista compta amb un equip de futbol, amb el delegat Josep Mora. La resta de seccions participants són basquetbol, delegat Cosme Pujadas; ciclisme, delegat Antoni Noè; falcons, director Josep Travesa i professor Joan Dalmau; futbol, delegat Marian Ferrer i Cassà; ping-pong, delegat Josep Llibre. També s'anuncia el projecte de reorganitzar la secció d'atletisme. A l'atletisme i l'excursionisme, els grups mataronins hi dediquen una atenció notòria. El 16 de juny de 1936, el grup Joventut edita les bases per a la Primera Diada Esportiva del Foment Mataroní.

Falcons. Equip Sant Jordi de Mataró. *Flama*, 6 de desembre 1935, núm. 193. p. 3.

En unes condicions inestables i de futur dubtós es preparava per al mes d'abril de 1936, a Barcelona, el II Congrés, el Congrés del cinquè aniversari, que es va considerar oportú no portar-lo a terme. En el seu lloc es féu, el 3 de maig, una assemblea general de presidents i delegats de grup. S'hi elegí un nou consell federal amb Albert Bonet com a consiliari general; Fèlix Millet com a president; Pere Tarrés com a vice-president primer; Ferran M. Ruiz Hébrad com a vice-president segon i el mataroní Xavier Clavell com a secretari general.

Xavier Clavell va insistir en la intensificació de la vida espiritual dels militants i «Del Congrés ençà, podem dir que la FJCC, en unes circumstàncies públiques anormals, i per tant, desfavorables, ha anat seguint el seu curs ascendent, ha augmentat considerablement el nombre de socis i, sobretot, han estat cada dia més nombrosos el nombre de pobles que s'han unit al nostre moviment».²⁶ Xavier Clavell i Borràs, va ser un dirigent rellevant en els òrgans directius de la Federació. Nascut a Mataró el 15 de novembre de 1912, era fill de Narcís Clavell, empresari, i Maria Borràs, un matrimoni mataroní amb catorze fills. Es casà amb Remei Sallent Balasch. Emigrà a l'Argentina i va morir el desembre de 1990 a Buenos Aires, ciutat on vivia. Dels seus sis fills, els tres grans, nois, van néixer a Barcelona i les tres noies a Buenos Aires.

L'espiritualitat, la litúrgia, l'esport i l'art eren constants formatives que potenciaven la disciplina i el compromís. Per la Fira de Mataró, el 1935, la unió local de la Federació, va organitzar a la sala d'exposicions de la Biblioteca de la Caixa d'Estalvis una exposició de pintura, dibuix, escultura i fotografia artística, amb participació d'artistes fejecistes d'arreu de Catalunya. Sebastià Llinàs i Bas en fa un bon article a les pàgines de *Flama*.²⁷

1936, LA FEDERACIÓ DESORIENTADA I FRACCIONADA.

La Federació de Joves Cristians, el 1931, va acceptar la República amb tota la naturalitat del món; és més, la considerava un pas endavant. Per situar-nos de com era i respirava la política la Federació, cal recuperar un paràgraf del manifest fet amb motiu del primer aniversari de la constitució de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. S'hi diu «i avui com ahir, més convençuts que ahir, perquè el temps ha confirmat l'encert de la nostra visió, convidem novament a la joventut catalana a aquest moviment. No és un moviment polític. Nosaltres no fem política ni pertanyem a cap partit, però volem fer pàtria per damunt de les polítiques i dels partits. El nostre cristianisme ens hi porta. El nostre cristianisme, és ple d'un sentit d'eficàcia perquè en ell retrobem esperit de ciutadania i de democràcia».²⁸ Una noble i alhora confiada posició que no va encaixar dins les turbulències desaforades d'un país en estat d'enfrontament permanent. I en una situació semblant la política emergeix arreu i és combatuda amb agressivitat pels qui no comparteixen el mateix postulat, els altres.

L'any 1935, a Barcelona, hi ha la II Setmana General d'Estudis, amb un tema principal «La formació en el militant i la pietat en el Grup». En les sessions s'incideix, i molt, sobre la potenciació de la pietat. «Fins a la data eren pocs el fejecistes que es preocupessin que el motor reunís totes les condicions necessàries per assolir l'àrdua costa que tenim a conquerir» i en aquesta mateixa crònica es lamenta la poca participació dels grups mataronins: «La nostra ciutat abstreta per la sonoritat -enguany apoteòsica- de la Festa Major, ha viscut poc menys que al marge d'aquest esdeveniment que interessa a la porció més selecta de la nostra joventut».²⁹

El 1935, quan les coses començaven a ser complicades, dins l'Església creixia una posició jeràrquica decantada per una Acció Catòlica unitària i profundament pietosa, centrada en «*l'afany de cercar noves orientacions en el camí de la perfecció i trobar noves directrius que facilitessin la nostra unitat d'acció en el camí de l'apostolat...*»³⁰ i agafava volada; és el que es desprèn, també, de la crònica, amb el títol «Preparem-nos», sobre la II Setmana General d'Estudis. I una nota del grup Lleó XIII al *Pensament Marià* és ben explícita. «Pel fet d'haver-se d'adaptar el nostre grup a les noves normes que el Sr. Bisbe de Barcelona ha prescrit per les organitzacions d'Acció Catòlica, el Comitè Directiu es veu obligat a prendre acords que afecten la vida mateixa del grup.»³¹ Hi ha voluntat de la jerarquia per a la reorganització general i per implementar la pietat davant l'inquietant context social d'aquell moment.

Analitzant la trajectòria de la FJC des de la seva fundació, és fàcil definir la composició de dues etapes i un epíleg dramàtic. Una primera fase vigorosa i d'expansió, d'èxit se'n pot dir, fins a l'any 1934; en segueix una segona, preventiva, de posicionament, dins l'anomenat «bienni negre», d'accentuació de la fe i la pietat. A la primera meitat del 1936, amb la victòria del Front Popular s'observa un posicionament expectant i es posa encara més èmfasi en la pietat i en la pregària. L'activitat excursionista, d'esport i festes socials queda alentida i, cosa digna d'estudi, s'insisteix en la formació activa de quadres d'avantguardistes, els fejecistes del demà. Hi ha consciència de situació delicada. Els aplecs, les acampades i els mítings donen pas als recessos espirituals. Una voluntat de permanència s'hi nota, permanència i presència, amb el convenciment de ser una peça catòlica important del país. Fer història. El diumenge 26 de gener de 1936, al Foment Mataroní, s'estrena

l'obra teatral *Pas als Joves Cristians* amb assistència de l'autor, Narcís Corbera i de personalitats rellevants del teatre catòlic i de la FJC. Amb la recomanació "No deixeu d'assistir a la representació d'aquesta obra inspirada en el gran moviment de la JOC i de la FJC".³² Consolidació i continuïtat hi és ben present. Una nota del 17 de març al *Pensament* Marià fa saber que el grup Lleó XIII estrena nou local al carrer Santa Teresa, núm. 38. La secció excursionista del grup Joventut anuncia una anada a Núria, a practicar l'esquí, a finals de març, i en un recés comarcal a Premià, el 10 de maig, el president del grup Joventut, Joan Esquerra, hi presenta una ponència sobre els caps de colla.

Aquesta primera meitat de l'any 1936 recorda, vist amb perspectiva, els símptomes declarats que prejutgen una greu malaltia sense definir-ne l'estat. Hi ha tot un moviment de reafirmació, immunitzador dels valors de la Federació en la vessant més religiosa. A *Flama* del 10 d'abril de 1936 s'havia iniciat, en el "Llibre d'or de la FJC de C.", una relació de fejecistes futurs capellans, que es va anar ampliant en subsegüents números. Entre els setanta-tres inscrits n'hi ha set de Mataró, Josep Bonet i Gomis, Miquel Junqueras, Joan Lluís González, Josep Misser, Pere Montserrat, Lluís Calsapeu i Francesc Clascar. La militància d'aquests joves anava més enllà de l'organització social i formativa per consagrar-se a la vida sacerdotal.

I amb l'esclat de la sublevació militar, el 18 de juliol de 1936, i la reacció revolucionària desbocada, el fejecisme resta desarticulat, se sent desorientat, vigilat, i es produeixen assassinats. La litúrgia i la pietat passen a la clandestinitat. Difícil situació la d'aquells joves que veien maltractades les seves creences i se sentien en el punt de mira de la febre revolucionària. El setmanari *Flama* havia deixat de publicar-se, el fejecisme restava seriosament tocat, va perdre embranzida i els esdeveniments revolucionaris del 18 de juliol de 1936 el col·locaren a la defensiva. A les dificultats de la supressió dels cultes, s'hi afegiren les creixents demandes d'abolició religiosa en bé de l'establiment de la laïcitat, la qual cosa es féu més patent amb la persecució i eliminació de tot signe religiós a partir d'aleshores. Miquel Esquerra i Tuñí exposa en les seves memòries *Quatre germans en la Guerra Civil, 1936-1939*, els dos fets que el varen empènyer a prendre partit per un dels bàndols contendents, són aquests: A) La injustícia de la persecució religiosa, durant aquest període, a la zona republicana. B) L'actitud d'uns joves cristians que davant d'una situació en la qual no havien participat ni promogut, en comprovar els

fets que durant el primer any es produïren en la zona republicana i essent mobilitzada la seva lleva, d'acord amb la seva consciència, decidiren passar a la zona Nacional ...³³

A Mataró, a diferència d'altres ciutats, les víctimes fejecistes durant els primers mesos revolucionaris van ser poques. Al *Martirologi de la Federació de Joves Cristians de Catalunya*³⁴ n'hi ha registrades tres, dues del grup Joventut i una del Lleó XIII. El Dr. Josep Samsó i Elias, Joaquim Regàs i Artigas, del grup Joventut; Carles Clavell i Coll, del grup Lleó XIII. El Dr. Josep Samsó, rector de la parròquia de Santa Maria, va ser assassinat l'1 de setembre de 1936. Joaquim Regàs i Artigas, retengut a la presó de Figueres, va morir el 24 de gener de 1938 a l'hospital, i Carles Clavell i Coll, amb dos germans més, fou assassinat al Camí del Mig el 5 de febrer de 1937.

He citat la decisió de Miquel Esquerra en aquells dies turbulents. Ell, com molts d'altres, sentint-se perseguits, es van passar al bàndol «nacional». En coneixem, però, de signe diferent. És el cas de Joan Layret i Pons, del grup Joventut, secretari general d'Estat Català a l'exili, que va morir a Punto Fijo, Veneçuela i el d'Esteve Albert i Corp, del grup Ressorgiment, activista cultural en els anys més durs del franquisme.

Què va quedar del fejecisme un cop acabada la guerra? El paràgraf d'un treball editat a la publicació bimestral *Sentit*, l'any 1972, intitulat «Apunts per a una història de la J.O.C.», Josep Castaño ho explica amb detall i claredat. «Acabada la guerra, van haver intents de tornar a engegar la Federació, a Barcelona. Però si bé aquesta no va estar del costat dels vençuts tampoc ho va estar dels vencedors. En el fons, la FJCC era una organització catalana i per aquest sol fet ja quedava prohibida.»³⁵ La possibilitat de restaurar la Federació va restar entredita des del primer moment, i va ser suprimida. Les jerarquies eclesiàstiques es malfiaven del moviment i el consideraven desvinculat de les orientacions del catolicisme triomfant («católico-español»). El consiliari general i fundador va fer intents endebades i finalment va ser nomenat secretari de la Direcció Central de la Junta nacional de Acción Católica Española. Tot i així, encara que amb reserva, uns sectors catalans del clergat de base actuaren amb un esperit molt d'acord amb el que havia representat la Federació.

Cas a part és la incidència formativa en molts d'aquells joves, ja homes madurs, que havien passat per la Federació de Joves Cristians. N'he conegut

alguns, de caràcter i estatus socials dissemblants, cosa que m'ha permès endevinar uns punts coincidents: la fidelitat als conceptes en què creien,

el respecte al sentiment religiós cristià i l'honorabilitat posada al servei dels altres amb discreció.

Francesc Masriera i Ballescà

NOTES.-

1.- *Pensament Marià*, Núm 1357, (Mataró, 6 de març de 1931), p. 1.

2.- *Pensament Marià*, Núm. 1393, (Mataró, 14 juliol 1931), p. 1.

3.- *Pensament Marià*, Núm. 1400, (Mataró, 11 d'agost 1931), p. 1.

4.- Molts dels components del grup Joventut van tenir un paper important en el Mataró de la postguerra.

Jaume de Torres i Profitós, advocat, va ésser secretari de la Cambra de la Propietat i promotor de moltes accions culturals, entre elles, la revista *El Maresme*.

Joan Esquerra va col·laborar al Museu Arxiu de Santa Maria i va iniciar l'Arxiu d'Imatges. El seu germà Josep M. va ésser joier a Barcelona.

Joaquim Viladevall va ésser arquitecte, com Miquel Brullet i Antoni Pineda.

Joan Domènech, decorador, propietari d'una botiga de mobles a la Riera.

Marià Ribas, arqueòleg, historiador i dibuixant.

Josep M. Soler i Vilà, esportista, secretari de Joan Antoni Samaranch.

5.- *Pensament Marià*, Núm. 1428. (Mataró, 17 novembre 1931), p. 11.

6.- PERE CODINACHS I VERDAGUER, *La Federació de Joves Cristians de Catalunya (1931-1936)*. Editorial Claret, (Barcelona, 1990), p. 228.

7.- CODINACHS, *La Federació*, p. 40.

8.- JOSEP BENET, *Memòries I. De l'esperança a la desfeta 1920-1939*. Edicions 62, (Barcelona, març de 2008), Col·lecció Biografies i Memòries, 70, p. 120.

9.- JOAN DE LA CREU CUADRADA I GALLIFA, "El meu record del 19 de juliol de 1936", *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 29, (Mataró, juliol 1987), p. 27.

10.- *Butlletí del Círcol Catòlic d'obrers*, (Mataró, gener-febrer 1932).

11.- *Pensament Marià*, núm. 1470. (Mataró, 16 d'abril 1932), p. 1

12.- "Els Cercles d'Estudis", Suplement del *Pensament Marià*, núm. 1427, (Mataró, 14 de novembre 1931).

13.- *Pensament Marià*, núm. 1476, (Mataró, 18 de maig 1932), p. 1.

14.- *Flama*, núm. 19, (Barcelona, 15 d'abril de 1932), p. 6.

15.- Sant Vicenç de Llavaneres és ara de Montalt.

16.- *Flama*, núm. 85, (Barcelona, 30 juliol 1933), p. 12..

17.- *Pensament Marià*, núm. 1621, (Mataró, 17 d'octubre de 1933), p. 2.

18.- *Pensament Marià*, núm. 1568, (Mataró, 7 d'abril de 1933), p. 2.

19.- *Pensament Marià*, núm. 1620, (Mataró, 13 d'octubre de 1933), p. 2.

20.- *Pensament Marià*, núm. 1621, (Mataró, 17 d'octubre de 1933), p. 2.

21.- Albert Mayol i Roca va ser durant molts anys director de la Caixa d'Estalvis Laietana de Mataró.

22.- RICARD BUCH I ROSSELL, "Visió dels primers temps de l'Alemanya Nacionalista des del diari de Mataró", *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, (Mataró, abril 2010), núm. 98, p. 20 a 41.

23.- *Records i notícies. Beat Dr. Pere Tarrés i Claret*, Comissió pro-canonització Dr. Tarrés, (Barcelona, desembre 2007), núm. 96, p. 2.

24.- CODINACHS, *La Federació*, p.166.

25.- ESTEVE ALBERT I CORP, *Quatre boigs de Mataró*, Accèssit Premi Iluro 1977, Caixa d'Estalvis Laietana, Editorial Dalmau, p. 79.

26.- CODINACHS, *La Federació*, p. 111.

27.- *Flama*, (Barcelona, 5 de juliol de 1935), p. 2.

28.- *Pensament Marià*, núm. 1538, (Mataró, 24 de desembre de 1932), p. 3.

29.- *Pensament Marià*, núm. 1800, (Mataró, 6 d'agost de 1935), p. 1.

30.- *Pensament Marià*, núm. 1827, (Mataró, 8 de novembre de 1935), p. 2.

31.- *Pensament Marià*, núm. 1817. (Mataró, 4 d'octubre de 1935), p. 2.

32.- *Pensament Marià*, núm. 1849, (Mataró, 24 de gener de 1936), p. 3.

33.- MIQUEL ESQUERRA I TUÑÍ. *Quatre germans en la guerra civil, 1936-1939*, edició privada p. 1.

Miquel Esquerra i Tuñí va treballar i va ésser comptable a Can Gassol. A la postguerra va ésser membre destacat de les organitzacions catòliques de la parròquia de Santa Maria de Mataró.

34.- *Martirologi de la Federació de Joves Cristians de Catalunya*, (Barcelona, 1992).

35.- *SENTIT*, (Barcelona, novembre-desembre 1972), núm. 23.